

факторів, що впливають на успішність соціально-реабілітаційного процесу.

Могильний Ф. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Трагічні події війни, що відбуваються в Україні з 2014 року, коронавірусна інфекція 2019 року (SARS-CoV-2, або 2019-nCoV) спричинили появу в українському суспільстві нових поглядів на ціннісні орієнтири у житті та організацію життєдіяльності кожного громадянина без винятку.

Попри продовження війни, життя в Україні повинно продовжуватися і доказом цьому є прагнення молодих поколінь, будуючи власне майбутнє, будувати майбутнє всієї України. Найбільш активною, амбіційною, підприємливою та орієнтованою на досягнення є молодь.

Вікові рамки молоді визначені дуже конкретно у системі агентств і організацій ООН (Організація Об'єднаних Націй). ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) і МОП (Міжнародна організація праці) молоддю вважають 14–25-літніх. Програма розвитку ООН (Організація Об'єднаних Націй) (UNDP) – 15–25-літніх. Тоді як UNICEF (Дитячий фонд ООН), WHO (Всесвітня Організація Охорони Здоров'я) та UNFPA (Фонд народонаселення) працюють із трьома визначеннями: «підлітки» – 10–19 років, «молодь» – 15–24, а разом вони творять групу «молодих людей» – 10–24 років.

Подібним до трактування ООН (Організація Об'єднаних Націй) молоді віком 15–24 років використовують: Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), Світовий банк – 12–24 роки, британський департамент міжнародного розвитку (DFID) – 10–24 роки, американське Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) – 10–29 років.

В Законі України «Про основні засади молодіжної політики» визначено, що молодь – молоді особи – це особи віком від 14 до 35 років, які є громадянами України, іноземцями

та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, що складало станом на 1 січня 2022 року, за даними Державної служби статистики України, 24,3% від загальної чисельності постійного населення України.

Однією з вікових груп молоді є студентська молодь. Згідно Закону України «Про освіту» здобувачі освіти – вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, аспіранти (ад'юнкти), інші особи, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти. У Законі України «Про вищу освіту» студент – особа, зарахована до закладу вищої освіти з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра. За даними Міністерства освіти і науки України, у 2023 році на бакалаврат загалом вступило 267 тисяч абітурієнтів, що в умовах війни є досить оптимістичним показником.

Законом України «Про вищу освіту» закріплені права осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, стаття 62, пункт 11, участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення. Зважаючи на зазначену актуальність та перспективність даного напрямку, увагу нашого дослідження намагаємося зосередити на такій складовій життєдіяльності студентської молоді, як дозвілля. Проаналізувавши наявний теоретичний та практичний досвід вивчення компонентів дозвіллевої діяльності студентської молоді, необхідно закласти основу подальшого порівняльного дослідження.

У Етимологічному словнику Української мови «дозвілля» трактується як: 1) причетність, наближення до вибору, бажання; 2) частина бажання. Глумачний словник Української мови пояснює «дозвілля» як вільний від праці час, час відпочинку. Cambridge dictionary пояснює «дозвілля»: 1) свобода від вимог роботи або обов'язків; 2) час, вільний від вимог роботи чи обов'язків, коли можна відпочити, насолоджуватися хобі чи спортом та ін. Таким чином, «дозвілля» – це діяльність, яку люди виконують, коли вони не працюють, щоб розслабитися та отримати задоволення певних фізичних, інтелектуальних, соціальних і культурних потреб. Дозвілля включає в себе часову

та змістовну характеристику. Існує також декілька підходів до розуміння «дозвілля»: 1) Окремий вид життєдіяльності людини – активність, яка змістовно наповнена творчими й конструктивними (або ж безцільними та асоціальними) діями, що є джерелом задоволення. 2) Складник системи показників витрат часу. 3) Властивість психологічного стану людини. В цьому разі дозвілля характеризують через особливості емоційного сприйняття людиною дозвіллевих занять. 4) Одна з ознак цілісного способу життя.

Дослідниками проблем молоді та молодіжного дозвілля в Україні є Ю. Баранецька, І. Бекешкіна, І. Белецька, Г. Бреславська, І. Бойчев, В. Бочелюк, О. Бойко, Б. Брилін, Л. Виговський, А. Воловик, В. Воловик, І. Гімро, І. Гутник, М. Головатий, Е. Головаха, І. Зязюн, Н. Іванцова, Н. Котельникова, В. Лісовський, І. Мельников, В. Осовський, В. Перебенесюк, І. Петрова, В. Піча, С. Пішун, Н. Прозур, В. Попов, С. Сергієнко, С. Савченко, С. Харченко, С. Цюлюпа, Т. Ченіговець, О. Шамсутдінова, Л. Яковенко та ін.

Завдяки роботі не одного покоління дослідників можна виділити загальноприйняту класифікацію дозвілля:

- за видом активності (пасивне та активне дозвілля);
- за періодичністю (щоденне, щотижневе, відпусчне, святкове);
- за тривалістю (короткочасне, довготривале, епізодичне);
- напрямками діяльності (творче, рекреаційне і культурне, спортивне, декоративно-прикладне, туристичне).

Дослідники виділяють такі основні функції дозвіллевої діяльності: відновлювальна, розвивальна, гармонізуюча.

Виходячи з твердження, що дозвілля спрямоване на задоволення потреб та бажання конкретного індивіда, нами було проаналізований Закон України «Про вищу освіту», що дозволяє оцінити особливості соціального статусу студентської молоді. Зокрема, нас цікавили обов'язки закладів вищої освіти. Умовно їх можна поділити на наступні напрямки: освітня діяльність; організаційна діяльність; наукова діяльність; інформаційна діяльність, контролююча діяльність.

Також нами були проаналізовані права студентської молоді. З 28 пунктів 68 % пунктів стосуються освітньої

діяльності студентів, 7 % пунктів стосуються наукової діяльності студентів, 14 % пунктів стосуються участі студентів у адмініструванні освітнього процесу закладів вищої освіти, 11 % пунктів стосуються позаосвітньої діяльності студентів (трудова діяльність у позанавчальний час та громадська діяльність (приналежність до громадських об'єднань)).

Якщо описувати обов'язки осіб (студентів), які навчаються у закладах вищої освіти, то їх всього три: 1) дотримуватися вимог законодавства, статуту та правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти; 2) виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями; 3) виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання.

Важливим орієнтиром для дослідження дозвіллевої діяльності студентської молоді є Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року», в якому зазначається, що основні пріоритети стратегії є: безпека – підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді; здоров'я – формування навичок здорового способу життя, розвиток та збереження фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни; спроможність – залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування у молоді громадянських компетентностей; інтегрованість – підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу.

Окремої уваги потребує аналіз дослідження молоді І. Волосевич, І. Когут, Т. Жерьобкіна, Ю. Назаренко, яке реалізовувалось за підтримки Представництва Фонду ООН в галузі народонаселення в Україні, Програми розвитку ООН в Україні та Міністерства молоді та спорту України. Одним із його питань були особисті проблеми, які турбують молодь у порівнянні з 2021 роком та 2022 роком. Отримані результати

продемонстрували зменшення кількості респондентів, яких турбують проблема відсутності вільного часу на 22 %.

Також збільшилися показники бажань найбільших досягнень у житті за напрямками: Сімейного щастя; Здоров'я; Зробити кар'єру; Бути вільним і незалежним у своїх рішеннях та вчинках; Багатства; Мати можливість реалізувати свій талант і здібності; Стати кваліфікованим спеціалістом(-кою); Спокою та можливості ні в що не втручатися; Принести користь своїй країні; Влади; Слави.

Отже, дозвілля розглядається як засіб особистої трансформації та благополуччя студентської молоді. Організація Об'єднаних Націй наголошує на праві всіх людей на відпочинок і дозвілля. Як східне, так і західне суспільства все більше зосереджуються на дозвіллі для підвищення рівня щастя, життєдіяльності громади та загальної якості життя, що вимагає політичних рамок для розвитку дозвілля. Науковцями дозвілля сприймається як невимушена діяльність, яка виконується для задоволення, часто асоціюється з випадковим дозвіллям і гедонічним задоволенням, хоча іноді його можна неправильно тлумачити як легковажність чи марнування часу.

Враховуючи соціалізуючий потенціал дозвілля, окремого та особливого дослідження потребує оцінка особливостей дозвіллевої діяльності студентської молоді в умовах війни, зважаючи на умови, місце проживання та наявність травмуючого досвіду студента, адже дозвілля залежить від бажань та потреб студентської молоді, до яких додаються умови життя, соціальний статус та роль студента. Проведене теоретичне дослідження не вичерпує всіх аспектів поставленого питання, є необхідною умовою, обґрунтуванням та розкриває перспективи для подальшого порівняльного дослідження особливостей дозвіллевої діяльності студентської молоді.